

Wat zijn 'De gouden weken'?

De eerste weken na de zomervakantie worden 'de gouden weken' genoemd. In deze weken wordt de groep gevormd en worden de normen bepaald.

Na de zomervakantie heeft de groep de eerste weken de tijd nodig zich te vormen. De hiërarchische structuur verschuift wat. Bepaalde kinderen blijken iets dominanter, een enkel kind heeft de groep verlaten of is er aan toegevoegd. Juist deze gevoelige periode is bij uitstek geschikt om in te zetten op een juiste groepsvorming.

Daarnaast is er nog een reden om aan het begin van het schooljaar in te zetten op de groepsvorming. Je kunt de volgorde van de fases van groepsvorming beïnvloeden, zodat de normen niet door de groepsleiders worden bepaald maar door de klas en leerkracht samen.

Groepsvorming

Een groep, zoals een klas, vormt zich volgens een bepaald aantal fasen. Uit onderzoek is gebleken dat gedurende ongeveer 6 weken een klas de 4 fasen in de groepsvorming doorloopt:

– *Forming (oriënteren):*

'De kat uit de boom kijken fase'. Groepsleden onderzoeken, maken een inschatting van anderen en van zichzelf.

– *Storming (presenteren):*

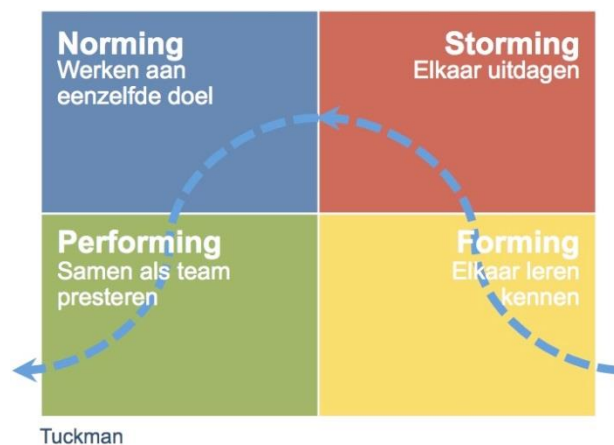
Beweging in de rangorde. Wie is een leider, wie hoort bij welke groep, etc?

– *Norming (normeren):*

Groepsnormen worden duidelijker.

– *Performing (presteren):*

Er is voor bepaalde omgangsvormen gekozen. Er is een gezamenlijk doel geformuleerd. Leiders zijn duidelijk.

In het begin van het groepsproces kun je zorgen dat de groep tot **positieve normen** komt. Dit doe je onder andere door te praten over wat "goed" is in de klas en door dat goede voor te doen.

Trek voor deze beginfase de eerste twee weken van het schooljaar uit. Het werk komt in deze periode op de tweede plaats. Eerst het groepsproces de goede kant op sturen. Dat betaalt zich in de rest van het jaar terug.

Negeer problemen niet, maar maak ze bespreekbaar. Daarmee zet je de toon over omgaan met elkaar.

Bespreek expliciet met je groep wat een "goede leider" is. Wat een goede leider doet en tot welke grens je de leider volgt. Je hebt een goede kans dat de leiders in je klas zich hiernaar gaan gedragen.

Bron: <https://www.onderwijsmaakjesamen.nl/actueel/een-goede-start-van-het-schooljaar-maak-je-samen/>

Een leraar heeft tijdens deze eerste periode de mogelijkheid om van de groep leerlingen een positieve groep te maken (Grip op de groep, Rene van Engelen). Hierna zijn de rollen, normen en waarden grotendeels bepaald voor de rest van het jaar. In deze 6 weken is de invloed van de leraar van groot belang.

Maslow

Boaz Bijleveld maakt in De Gouden Weken (2011) de link naar [de piramide van Maslow](#) om aan te geven welk belang een veilige omgeving creëren heeft. Om tot maximale ontplooiing te komen moet er eerst aan fysieke voorwaarden (zoals eten, drinken, kleding en onderdak) worden voldaan. Hierbij kun je ook denken aan een goede afwisseling tussen rust en inspanning, zowel geestelijk als lichamelijk. Bij de volgende fasen veiligheid en orde, sociale waardering (acceptatie) en waarden (respect) voorziet een positief pedagogisch klimaat in de voorwaarden voor leerlingen om zich in deze fasen te blijven ontwikkelen.

Marzano

Uit wetenschappelijk onderzoek (Wat Werkt op school, Marzano) is gebleken dat een positief pedagogisch klimaat een bijdrage levert aan het verhogen van de opbrengsten. Hij geeft hierbij aan dat belonen van prestatie, erkenning geven en Coöperatief Leren structureel bijdragen aan een hoger leerrendement.

Een effectieve relatie tussen leraar en leerling is van wezenlijk belang voor een goede ontwikkeling van een leerling. Leraren die dit doen zetten een standaard, houden controle, terwijl de eigen verantwoordelijkheid en vrijheid niet vergeten wordt. Door alert te zijn en emotionele objectiviteit te behouden (juiste mentale instelling) kan probleemgedrag snel en effectief geïdentificeerd worden. Dat maakt het gemakkelijker om er adequaat op te handelen. Hierbij is een combinatie van het straffen van ongewenst en het belonen van gewenst gedrag het meest effectief. Wel moet bedacht worden dat een straf veel zwaarder weegt in de beleving dan een compliment. Er wordt een verhouding van 4 complimenten ten opzichte van 1 negatieve kritiek aangehouden om een positieve band op te bouwen.

Om voorspelbaar gedrag te realiseren is het belangrijk om met regels en routines te werken. De leraar heeft hierbij de uitgelezen kans om het voorbeeld te zijn. Regels en routines geven houvast en geven smering aan het proces. Maar dat gebeurt alleen als er actief wordt gewerkt aan de naleving ervan. Dus punctualiteit eisen bij je leerlingen en vervolgens zelf te laat komen ondermijnt je eigen regels.

Gurian

Michael Gurian (Boys&Girls; strategieën voor onderwijs aan jongens en meisjes in het onderwijs, OMJS) stelt dat het goed is tegemoet te komen aan de verschillende leerwensen van leerlingen. Met het stimuleren van het leerproces door relaties tussen leerkracht en kind en meer mogelijkheden

voor sociale interactie te creëren, kom je als leraar tegemoet aan deze wensen. Hiermee bouw je aan de relatie tussen leraar en leerlingen en helpt het de leeropbrengsten omhoog te laten gaan. Een dagelijkse persoonlijke begroeting bij deur is hiervan een voorbeeld. Het biedt de mogelijkheid om te laten blijken dat je blij bent dat ze er zijn. Daarnaast helpt het je gericht te weten te komen hoe 'de pet erbij staat' voordat ze de klas binnen komen. Mocht er iets vervelends of juist leuk gebeurd zijn in de thuissituatie, geeft je dat de mogelijkheid direct ernaar te handelen. Dat heeft een andere uitkomst dan gedurende de dag merken dat je leerling iets dwarszit en er dan pas wat mee kunnen doen.

Opgeteld

Het belang van een positief pedagogisch klimaat, maar vooral een positieve relatie tussen leraar en leerling is dus groot. Juist omdat het effect ervan zo groot is, is het belangrijk die relatie vanaf het begin van het schooljaar op een effectieve, positieve en inspirerende manier op te bouwen. Daarom hieronder een tiental tips om je op weg te helpen.

10 tips (in willekeurige volgorde) om op een goede manier het schooljaar te starten:

- 1. Geef meer (oprechte) complimenten dan negatieve kritiek.**
Als richtlijn voor een positieve opbouw van de relatie met je leerling, kun je een verhouding vier opstekers ten opzichte van éénmaal negatieve kritiek in het achterhoofd houden. Complimenten kunnen gegeven worden over het gedrag van de leerling, over het proces van het werk en de prestatie die het kind leverde. Geef je een compliment over de eigenschappen van de persoon of over het zichtbare gedrag?
- 2. Gebruik Coöperatieve werkvormen zoals bv In de rij en Tafelrondje ([Coöperatieve Leerstrategieën, Bazalt](#))**
Door Coöperatieve werkvormen leren leerlingen dat je samen meer leert dan alleen. Iedereen weet iets wat een ander niet weet. Coöperatieve werkvormen helpt dit bij elkaar te brengen en zet dat doelgericht in. Van wie leren leerlingen bij jou in de klas echt samen te werken en te leren?
- 3. Ken je leerlingen: naam, gezinssituatie, hobby's, talenten en meer.**
Deze kennis geeft niet alleen meer diepgang aan je relatie, het geeft je de mogelijkheid om de persoonlijke ervaringen en de belevingswereld van de leerling te koppelen aan de leerstof. Dat zal de intrinsieke motivatie van de leerling en de leeropbrengsten verhogen. Hoe zet jij in jouw onderwijs de talenten en interesses van al je leerlingen in?
- 4. Laat de leerlingen jou kennen.**
Verbindingen worden versterkt door kennis over elkaar. Maak gebruik van de kennis over jouw talenten, interesses, gezinssituatie en hobby's. Doe dat in verschillende onderwijssituaties. Wat mogen de kinderen in de klas van jou weten? Wat zijn mooie anekdotes over jou?
- 5. Maak per dag een aantal keer gebruik van spelletjes die je groep positief helpen vormen:**
Binnenkomers van Energizers of [5-minuten spelletjes](#). Gynzy heeft ook leuke werkvormen. In de eerste 6 weken van het schooljaar wordt de samenstelling van de groep bepaald. Door het inzetten van deze werkvormen maak je de groep hechter en kom je tegemoet aan de bewegingsbehoeften van je leerlingen. Dit kan ook gekoppeld aan je lesinhoud. Hoe vaak mogen leerlingen in jouw klas bewegen?
- 6. Maak samen groepsregels; hoe willen we dit jaar dat we in de groep met elkaar omgaan?**
Laat leerlingen samen tot een (beperkt) aantal positief omschreven klassenregels komen (wat willen jullie wel). Maak er een mooie poster van en laat alle kinderen hun pasfoto erop hangen. Hiermee creëer je een gezamenlijk doel voor de rest van het jaar met veel draagvlak onder je leerlingen. Wie bepaalt de regels in jouw klas?

7. **Geef opstekers klassikaal en bestraf 1 op 1.**
Leerlingen groeien van klassikaal gegeven opstekers. Ze zijn een voorbeeld voor de rest van de klas. Correcties zijn veel effectiever als je dat in direct persoonlijk contact doet. Zo bouw je aan je relatie met de leerling in plaats van het af te breken. Wat doe je meer? Klassikale opstekers of klassikale correcties?
8. **Zorg dat je aan het begin van het jaar (meerdere malen) persoonlijk contact hebt gemaakt met alle ouders van je klas.**
Opvoeden doe je niet alleen. Investeer in de relatie met de ouders van je leerlingen. Samen met ouders bereik je veel meer en obstakels overwin je gemakkelijker als je een goede relatie met hen hebt opgebouwd. Bijvoorbeeld door kennismakingsgesprekken of open lessen. Sociale Media kunnen hier ook een effectieve rol in spelen. Wanneer heb je voor het eerst in het schooljaar alle ouders gesproken? Waar gaan deze gesprekken over en wie neemt hiervoor het initiatief?
9. **Neem regelmatig de tijd om schoolregels en klassenregels van context te voorzien; wat ermee bedoeld wordt en wat je ermee wilt bereiken.**
Regels op zich hebben niet zo veel betekenis. Je zult samen met je leerlingen de context van de regels moeten vullen. Als de regels en hun context bekend zijn en gaan leven, kun je er samen met de leerlingen ook veel gemakkelijker op terugkomen. Interpreteer jij de schoolregels op dezelfde manier als je collega's?
10. **Zorg voor een goede overdracht voor de eerste dag van het nieuwe schooljaar.**
Je kunt een vliegende start maken met je groep als je voldoende basiskennis hebt van je individuele leerlingen. Een goede overdracht zorgt hiervoor. Dat voorkomt dat je in onnodige situaties belandt. Doe dit zo mogelijk nog vóór de zomervakantie met je collega's. Wat vind je belangrijk in een overdracht?

Tips en oefeningen:

- Grip op de groep:
<http://www.gripopdegroep.nl/artikelen/extra-oefeningen.html>
- 5-minuten spelletjes:
<https://www.onderwijsmaakjesamen.nl/lesmateriaal/5-minuten/>
- OMJS Werkvormen app:
<https://www.onderwijsmaakjesamen.nl/actueel/omjs-werkvormen-app-voor-iphone-en-android/>